

2011. március 1. kedd
Apostolok Cselekedetei 21,17–26

Szabó Csaba

Pál a jeruzsálemi templomban

^{21,17}Amikor Jeruzsálembe érkeztünk, örömmel fogadtak a testvérek. ^{21,18}Másnap eljött Pál velünk együtt Jakabhoz, ahol a vének is jelen voltak mindnyájan. ^{21,19}Köszöntötte őket, majd részletesen elbeszélte, mit tett az Isten a pogányok között az ő szolgálata által. ^{21,20}Amikor ezt hallották, dicsőítették az Istent, aztán így szóltak hozzá: "Látod, testvérem, milyen sok ezren vannak a zsidók között, akik hívők, és mindnyájan rajonganak a törvényért. ^{21,21}Rólad pedig azt hallottuk, hogy Mózesztől való elszakadásra tanítod a pogányok között levő zsidókat, és azt mondod, hogy ne metéljék körül fiaikat, és hogy ne a zsidó szokás szerint éljenek. ^{21,22}Mi tehát a helyzet? Mindenképpen híre megy annak, hogy megjöttél. ^{21,23}Tedd hát azt, amit mondunk neked. Van nálunk négy férfi, akik fogadalmat tettek. ^{21,24}Vedd magad mellé őket, végezd el velük együtt a tisztulási szertartást, vállalj a költségeiket, hogy megnyírhassák a fejüket. Így megtudja mindenki, hogy semmi sem igaz abból, amit hallott, hanem magad is megtartod a törvényt, és aszerint élsz. ^{21,25}A pogányokból lett hívőkkel pedig már közöltük azt a határozatunkat, hogy tartózkodjanak a bálványoknak áldozott hústól és a vértől, a megfulladt állattól, és a paráznaságtól." ^{21,26}Akkor Pál maga mellé vette ezeket a férfiakat, a következő napon elvégezve velük együtt a tisztulási szertartást, bement a templomba, és bejelentette, hogy mikor telnek le az ő tisztulásának napjai; addig pedig mindegyikükért bemutatják az áldozatot.

Amit a textusról tudni kell:

- exegetikai megjegyzések
- teológiai összefüggések feltárása

Perikópánk a benne érintett történések rendkívül tömör összefoglalása, az egyes eseményekre egy-két mondatos utalás történik csupán, ezért nem minden felvetődő kérdésre könnyű válaszolni. Ajánlatos a kommentárokkal óvatosan bánni, mert (mint hasonló esetekben gyakran) szerzőik olykor hajlamosak kissé fantáziadús teóriák megfogalmazására.

Az igazsakasz központi mondanivalójának tekinthető az egyház egységének kérdése, az, hogy a különböző (zsidó, illetve pogány) háttérű és különböző miliőben (zsidó, illetve pogány „többség” körében), és ebből fakadóan olykor eltérő kérdésekre választ adni, vagy ugyanazokra a kérdésekre más-más választ adni kényszerülő keresztyének miként találhatják meg egymással a közös hangot, illetve élhetnek testvéri közösségben egymással. E tekintetben itt kulcsszerepe van a pogányok apostola Pál, és az Úr (fél)testvére, Jakab, a jeruzsálemi (és környéki) gyülekezet vezetője egymáshoz való viszonyának. Az alaphangot megadja a 17. vers, hiszen egyértelmű, hogy a „testvérek” fogalomkörébe Jakab is beletartozik. Az egymásnak örvendező találkozás minden továbbira rányomja bélyegét. Mindebből korunk ökumenéjének kérdéseire nézve közvetlen következtetések adódnak.

Pálék és Jakabék találkozásának formálisan hivatalos jellege van. Mint a 25. versből is kitűnik, az Apostoli Zsinat (ApCsel 15,6kk) egyfajta felújításáról, az azóta történtek számbavételéről van szó. Mindazáltal a „preszbitero?” mellől hiányoznak az apostolok, hogy miért, nem tudható. Pál és útítársai jeruzsálemi útjának egyik legfontosabb célja a kollekta átadása volt, ennek megtörténtéről azonban Lukács hallgat. Hogy miért, ugyancsak nem tudható, de itt nagy a kísértés a spekulációra. Célszerű csak arról beszélni, ami ténylegesen kiderül a szövegből.

Pál partnere tehát az Úr testvére Jakab. Róla röviden: csak Jézus feltámadását követően lett tanítvánnyá (1Kor 15,7), Pál szerint az „oszlopok” egyikévé (Gal 2,9). Péter távozása után ő lesz a jeruzsálemi gyüleke-

zet vezetője, és e minőségében elnökölt az apostoli zsinaton (ApCsel 15,13). Jó taktikus és kiváló vezető egyéniség, aki, mint itt látható, törekszik megtalálni a megnyugtató megoldásokat. Mártírhalált halt.¹

A jeruzsálemiek (Jakab) válaszul Pálék pogánymisszióról szóló beszámolójára elmondják, hogy Jeruzsálemben (és környékén) is nagyon sokan (a *múriasz* számnév itt ezt jeleni) tértek meg. A kölcsönös örvendezésre árnyékot vetnek a Pál személyéről a zsidókeresztyének és a zsidó környezet körében egyaránt terjedő rosszindulatú, vagy csak félreértésekből eredő híresztelések. Ezeket van hivatva tisztázni az a megoldás, amelyet Jakabék javasolnak (23k.v.). Erre már csak azért is szükség van, mert a jeruzsálemi gyülekezet helyzete az apostoli zsinat óta jelentősen romlott, Néró uralomra kerülését követően ugyanis (Kr. u. 54) megerősödött a zélótizmus, illetve ami ezzel egyet jelentett, a zsidó nacionalizmus (ezek a fejlemények vezettek végül a zsidó háború Kr. u. 66-os katasztrófájához).²

A javasolt eljárásban két szokás és előírás fonódik egybe. Pálnak, mint pogány vidékről hazatérőnek hét napos tisztulási eljáráson kell keresztülesnie, hogy beléphessen a templomba. Ezt köti össze azzal a jómodúak részéről szokásos jótékonyági akcióval, hogy a négy nazireusi fogadalmat tett gyülekezeti tag ezzel összefüggő áldozatbemutatásának tetemes költségét (a kollekta egy részéből?) fedezi. Az utolsó versekből (25–26.) tehát kitűnik, hogy a zsidó- és pogánykeresztyén gyakorlat a törvényi előírásokkal kapcsolatban eltérő. Pál alkalmazkodik az adott helyzethez, s ha kell, mint itt és most, „zsidónak zsidóvá” lesz (1Kor 9,20).

¹ BAJUSZ FERENC: Jakab, in: BARTHA TIBOR (szerk.): *Keresztyén Bibliai Lexikon*, Budapest, Kálvin Kiadó, 1995, I. 709.

² JOSEPHUS FLAVIUS: *A zsidók története*, Budapest, Európa Kiadó, 1980, 59kk.

*„Amikor Jeruzsálembbe érkezünk, örömmel fogadtak a testvérek”
(ApCsel 21,17)*

Gyakran használt kifejezés a „pálfordulás”, amely az egykori Saulból Pállá lett apostol élet-fordulatára utal. Ezt gyakran kötik össze azzal a gondolattal, hogy ez az ember teljesen megtagadva múltját, hátat fordított mindennek, ami az előtt kitöltötte az életét. Ez azonban csak féligazság. Igaz, hogy Pál valóban teljesen új emberré lett, de meg csak azt tagadta, amit kárnak és szemétnak ítélt Fil 3,7k.). Két dologban azonban ugyanaz maradt, aki volt: Isten iránti hűségében – hiszen őt akarta szolgálni mindig, csak Damaszkuszig rossz eszközökkel – és népe iránti odaadó szeretetében – gondoljunk arra, amit erről a Római levélben ír! Ezek az indulatok vezérlik, amikor minden őt visszatartani akaró intellektus ellenére elmegy Jeruzsálembé.

1. Ahogy az emberi test sejtekből, úgy a társadalom egyénekből épül fel. Ahogy a szervezet akkor egészséges, ha építő elemei egymással összhangban működnek, úgy az emberi közösségek is. Az emberi történelem akkor indult el a romlás útján, amikor a bűnesetben Istennel szemben engedetlenné vált emberpár viszonya feszültté vált – és a következő lépés már a testvérgyilkosság! Pál sokat tud erről, és a megoldás, az emberi társadalom betegségének gyógymódját is felmutatja: a Krisztus testébe tagolódva, az ő fősége alatt, neki engedelmessé lehet az egyes tagoknak harmonikusan együttműködve élniük. Az emberiség, közelebbről a mi társadalmunk nyomorúságainak igazi megoldását a társadalom krisztianizálódásától várhatjuk. Az erre törekvést, ugyanúgy, mint egykor Jeruzsálemben, irigység, gyanakvás, hazug vádaskodás kíséri, hiszen a Kísértő ellenérdekelt, és megvannak a módszerei. Feladni azonban e törekvést nem szabad, mert ez krisztusi önazonosságunk feladása lenne.

2. Két olyan markáns egyéniség kapcsolata, mint Pál és az Úr testvére Jakab, nagyon sok veszélyt rejt magában. Erre számos példát láthatunk a társadalom életének minden szintjén, a családi, szomszédai, munkahelyi és – valljuk meg bűnbánattal – az egyházi élet számos területén is. A személyi konfliktusok megmérgezik az életet, és külön tudománya van annak, hogy miként alakulnak ki az egyes csoportokon belül az alá- és fölérendeltségi viszonyok. Pálról tudjuk, hogy számos esetben kell nagyon határozottan fellépnie, ha a gyülekezetek élete ezt megkívánja – de éppen itt látjuk, hogy ebben soha nem a személyes indulatok vezérlik. Nem konfliktuskereső ember, és a köztük nyilvánvalóan meglévő felfogásbeli különbségeket háttérbe tudja szorítani a közös cél érdekében. Eleve nem a rosszat feltételezi a másiról, hanem a jót, tud örvendezni a másikkal való találkozásnak, és együtt örvendezni vele, s keresni együtt – nem az arany középutat, hanem a keskeny utat. S azokért is, akik őt ellenségüknek tekintik, kész, ha kell, áldozatot is vállalni, mint a jeruzsálemi zsidókért. Ebben vezérli népe iránti olthatatlan szeretete, és az ellenség szeretetét parancsoló krisztusi akarat.

3. Jeruzsálemben egymás mellett látjuk a keresztyénség megélésének két különböző módját. Az egység nem egyformaság – ezt a Krisztus-tesztől szóló páli tanítás is hangsúlyozza! Ez lehet a mai keresztyénség különböző ágazatai közös útkeresésnek, az ökumenének a vezéreszméje is. Nem azt hangsúlyozni, ami elválaszt, hanem keresni, ami összeköt. A nemrég megtartott egyetemes imahéten esténként kezét nyújtottunk egymásnak, különböző „hátterű” és különböző felekezetű keresztyének, a szép köszöntéssel: „Béke veled!”. Katolikus szokás – de nyertünk vele, hogy mi is gyakoroltuk. S van már református istentisztelet is, ahol ez valamilyen formában működik. Csak ne váljon formássá, hanem legyen az egymáshoz való viszonyunk megújulásának, az egymás iránti szeretet karbantartásának kifejeződése. És törekedjünk erre a „szeretetlenben egybeforrt” életfolytatásra a családi élettől kezdve az emberi kapcsolatok minden szintjén!